DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE PARAPHRENITIDE:

QUAM
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex auctoritate reverendi admodum viri
D. GULIELMI WISHART, S. T. D.
ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON
Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,
et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICAE decreto;

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,
ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

CHRISTOPHORUS ROGERS, Hibernus.

Ad diem 21 Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:
Apud Hamilton, Balfour, et Neill.
M,DCC,LI.

FRATRIBUS SUIS AMANTISSIMIS,

MERITO AMATISSIMIS,

ROBERTO

AC

QUINTINO ROGERS,

ARMIGERIS,

HASCE STUDIORUM SUORUM PRIMITIAS,

SACRAS VOLUIT,

NATURA ILLIS, ET AMICITIA DEVINCTISSIMUS,

CHRISTOPHORUS ROGERS.

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
PARAPHRENITIDE.

CORPORIS noſtri, ſumma quidem cum ſolertia efformati, ſtructuram perpendenti, non mirum videbitur, quod morbis tam ſaepe vexati ſumus; ſed id potius mirum erit, quod, vel horam, vitam degere poſſumus a morbis immunem: et proculdubio, mors inopinatius, morbi frequentius nos obruerent, niſi natura provida alias partes aliis longe magis vitae neceſſarias poſuiſſet, atque ſic eas ordinaſſet, ut quae ad vitam et ſalutem maxime faciunt, in locis ab externis injuriis remotiſſimis collocarentur, dum minus neceſſariae, ſitum exteriorem obtinentes, caſibus externis magis ſint opportunae. Sed heu! quod hae partes a damnis externis quam optime munitae, internis aeque ac aliae obnoxiae ſint: omnes, ſine diſcrimine, obſidet inflammatio, a qua ſola provenit maxima longe pars malorum quibus vita humana fato inevitabili angitur. Hi autem morbi inflammationem pro cauſa agnoſcentes, nomina, a partibus affectis variis, varia tulere, et quo nobilior et ad vitam magis neceſſaria eſt pars inflammatione correpta, eo ſane ſaevior fit morbus.

INTER

INTER quos Paraphrenitis (de qua, ut decretis celeberrimae hujus academiae pro ingenii tenuitate morem geram, quaedam proferre ſtatui) eſt inflammatio, ſepti tranſverſi membranas, vel et ipſam ſubſtantiam carneam, occupans.

HICCE morbus Paraphrenitis nuncupatur, vel ob ſententiam quam tenuerunt antiqui de ſede animae (φρενὸς) quam in ſepto tranſverſo eſſe putarunt; vel ex παρα, et φρην, *mens*, quaſi delirium notaret, hujus mali comitem fere perpetuum.

HIC affectus non tam rarus eſt, ac raro quidem cognitus, quamvis ſaepe praeſens vel omnino negligitur, vel pro aliis, quorum ſpeciem fert, ſumitur morbis.

UT igitur ſedes hujus mali clarius innoteſcat, non abs re erit deſcriptionem quandam levem ſepti tranſverſi hic tradere.

Ex duobus conflatur muſculis, quorum primus, ſuperior dictus, a ſterno et coſtis ſpuriis ortum ducit; ſecundus inferior vocatus, a tribus primis lumborum vertebris, et ab ultimis et penultimis thoracis, originem ſuam trahit: ambo hi muſculi, ſibi mutuo occurrentes, tendinoſam diaphragmatis partem conſtituunt: duobus cingitur membranis, parte concava, peritonaei, parte convexa, pleurae productione *: tria inveniuntur foramina in diaphragmate, primum,

* Keil's Anatomy.

mum, rotundum et tendinoſum, venae cavae tranſitum praebet; ſecundum, ovale et carnoſum, oeſophagum tranſmittit; tertium, parte carnoſum, parte tendinoſum, aortam tranſire ſinit: ſanguinem, ex phrenica praecipue, et intercoſtalibus arteriis, accipit: nervis, a tertio cervicali praecipue, abunde ditatur *.

Quamvis neque ſexus, neque aetas a Paraphrenitide immunis evadat, tamen, (ut et pleuritis huic affinis) eos praecipue exercere ſolet, qui plethorico, bilioſo temperamento gaudent, juveneſque robuſtos, qui rure degentes, docti ſunt a pueris duros perferre labores.

Si inflammatio ſeptum tranſverſum primario occupaverit, nullo alio morbo inflammatorio praegreſſo, idiopathica; quando autem, a materie morbi inflammatorii praegreſſi, in ſeptum vi febris rapta, ortum duxerit Paraphrenitis, ſymptomatica vocatur.

Omnes cauſae, quae inflammationem in genere creant, Paraphrenitidi originem praebere poſſunt, et quodcunque has cauſas generales ad ſeptum tranſverſum determinare poſſit, quale eſt anguſtia vaſorum quae ſanguinem ad ſeptum tranſverſum vehunt; quo enim anguſtiores ſunt hae arteriae, eo facilius quidem ſanguis denſus inflammatorius, in iis obſtructus, haerebit; huc etiam pertinent, ſingultus violenti et diuturni, vulnera, *&c.* Subitae aeris mutationes,

* Winſl. anatom. du corps humain.

mutationes, praecipue ex calido in gelidum, (ut haud raro in coelo noſtro mutabili accidit) hunc morbum inducere valent: potus omnes gelidi, aquoſi praeſertim, pleno hauſtu corpori aeſtuanti ingeſti; et omnes denique cauſae, quae arterias ſepti, calore relaxatas, et amplificatas, ſubito conſtringendo, ſanguinem in earum anguſtiis haerere faciunt; obſtructionem enim ſic natam inflammatio quam citiſſime excipiet.

Causis jam enarratis, ad ſymptomata recenſenda progrediemur.

Febris acutiſſima, continua, hunc morbum ſemper comitatur: dolor miſere excrucians, a ſterno et coſtis uſque ad vertebras lumborum ſuperiores ſeſe extendens, omni inſpiratione adeo augetur, ut fere intolerabilis evadat: tuſſis adeſt ſicca, dolorem creans acerrimum, ut et ſingultus: dolor etiam lancinans a ſternutatione, ventriculi repletione, et vomitu, qui, cum nauſea praecedente, fere ſemper miſeros urget; ut etiam in alvo et urina reddendis: hinc, abdomine tantum non prorſus immoto, thoracis ope, quantum fieri poteſt, peragitur reſpiratio, quae, Boerhaavio * notante, parva, celeris, et ſuffocativa eſt; ſi Nicholao Piſoni fides adhibenda ſit, prorſus "inaequalis, ut modo "exigua ſit et frequens, modo magna et anguſtioſa, vel "ſuſpirioſa †; Riverius ‡ parvam eſſe et frequentem affirmat,

* Aph. §. 909.
† Nichol. Piſo, lib. 1. cap 10.
‡ Prax. Med. lib. 1. cap. 11.

mat, quod magis equidem rationi conſentaneum videtur: anxietas interim moleſta aegrum opprimit: hypochondria intro et ſurſum, quaſi ſub coſtas, trahuntur; quam rem Celſum haud effugiſſe ex his verbis patet; "Si ſeptum "tranſverſum percuſſum eſt, praecordia ſurſum contra-"huntur *;" neque latuit Piſonem, qui pro ſigno pathognomico hujus mali id habuit, dicens, "hypochondria "intendi proprium eſt indicium ſepti affecti †:" Riſus Sardonius, circa finem morbi, vultum dehoneſtat, triſtiſſimum amicis exhibens ſpectaculum: per totum fere morbi decurſum delirium pertinax mentem occupat.

Signorum jam memoratorum, (quorum alia, morbis aliis communia, alia autem huic, ſunt propria) rationem ut reddamus, nunc poſtulat ordo.

Quum omnem vel minimam inflammationem ſemper comitetur febris, ſaltem partis, ut apud Van Swieten videri eſt, ubi dicit, "Si non in toto, ſaltem in parte inflammata, "pulſus robur, et celeritas augebuntur ‡;" non erit mirandum, quod febris adeo valida ab inflammatione ſepti tranſverſi oriretur, nunquam prius ſedanda, quam inflammatio ipſa tollatur: dolor, cuſtos noſter atque monitor fideliſſimus, eſt ingrata perceptio, a diſtractione fibrarum nervoſarum, in mente excitata; cum igitur diaphragma, nervis tam ab-

B unde

* Celſ. med. lib. 5. cap. 26. p. 305.

† Loco jam citato.

‡ Van Swieten comment. in aph. §. 371. p. 628.

unde ditatum, inflammatione corripitur, fieri non poteſt quin ſummi exinde doloris ſenſus oriatur, tunc autem praeſertim, quando pars ejus nervoſa afficitur: delirium, a dolore acerbo, perpetuo; ab impedita reſpiratione, quo fit, ut ſanguis copia ſolito majori in vaſis capitis coacervatus, mollem cerebri ſubſtantiam comprimat; vel a materie morbi forſan in caput delata; vel ex omnibus ſimul, originem trahere videtur: ex accumulatione ſanguinis in pulmonum anguſtiis, fit anxietas de qua conqueritur aeger: primo intuitu apparet, cur ſingultus, tuſſis, ſternutatio, et vomitus, tam ſaevum afferant dolorem; nam omnes hae actiones, a ſepto tranſverſo validiſſime ſe contrahente, perficiuntur: ab eadem cauſa provenit dolor in alvo et urina reddendis; muſculi enim abdominales, et diaphragma, ad hoc opus abſolvendum, in actionem neceſſario deducuntur: hinc etiam intelligitur, quare thoracis auxilio, quantum in illis eſt, reſpirationem perficiunt Paraphrenitici; atque haec reſpiratio ſublimis optimam praebet notam, qua Paraphrenitici a pleuriticis diſtingui poſſunt: hypochondria ſurſum contracta retinent aegri, ut, muſculis abdominalibus viſcera interna contra ſeptum perpetuo prementibus, id, quantum poſſunt, immotum teneant: Riſus Sardonius, (ſic dictus ab herba * noxia ranunculo ſimili, in inſula Sardinia naſcente, quae, ſi comedatur, labia contrahit, ita ut ejus uſu interemptus ridere videatur), pro peſſimo habetur ſigno; docet enim † convulſionem

* Paul. Ægin. de re med. lib. v. cap. l. p. 548. Actuar. med. lib. v. cap. xii. p. 286.

† Vid. River. prax. med. lib. 1. cap. vi. p. 173.

convulſionem muſculos labiorum jam occupaſſe; quae, quamvis ſemper ſit periculoſa, tunc autem maxime, quando febri ſupervenit, ut ex verbis Hippocratis liquido conſtat; *Πυρετὸν ἐπι σπασμῷ βελτιον γενεσθαι, ἢ σπασμὸν ἐπὶ πυρετῷ**; notat enim maximam febris malignitatem; ſed convulſio, hic, non ſolum febrem, ſed etiam delirium comitatur; ex quo colligere licet, omnes jam cerebri actiones turbari, et aegrum in ſummo diſcrimine verſari: atque in ea ſententia eſſe videtur Aetius, quando, de convulſionibus agens, haec dicit; "Sequitur autem maxime (convulſio ſcil.) ad perniciosas "Phrenitidas, et tum propter febris vehementiam, tum in- "tentos et agreſtiores motus; et ex iis qui ſic convulſi "ſunt, neminem ſervatum eſſe ipſe vidi, neque, qui vi- "diſſet, audivi †."

De prognoſi facile judicandum erit; tuto enim pronunciare licet quod malum hocce non ſine ſummo periculo adeſſe poteſt; idque quia viſcus a quo pendet ipſa vita occupat; ob nervoſam ejus ſtructuram, et motum ejus perpetuum reſpirationi neceſſarium; qui inflammationem ſemel ortam ſemper in pejus ruere facit; unde ſi initio non obviam itur, pro lethali habendum: notatu tamen dignum eſt, quod olim obſervavit Galenus, *ὡσάυτως δέ ϗ τὰ τȣ διαφράγματος τράυματά τὰ γε μὴ διαχόντα πρὸς τȣκτός, ἐν μὲν τοῖς σαρκώδεσι μέρεσι πολλάκις ἐκολλήθη, μηδὲν ὑπο της κινήσεως ἀυτȣ παρεμποδισθέντα· τὰ δὲ ἐν τοῖς νευρώδεσιν ἀνίατα* ‡. Unde colligere fas eſt, eo magis vel minus

* Hippoc. ſect. 2. aph. 26.

† Ætius tetrabibl. 11. ſerm. 1. cap. 131. p. 236.

‡ Meth. meden. lib. v. cap. ix.

minus funeſtum eſſe hunc morbum, prout carnoſam ſeu tendinoſam ſepti tranſverſi partem corripuerit inflammatio: robuſtis, ſanguine refertis, et ſenibus, magis quam pueris, et debilibus exitiale.

Ut curationem faeliciter abſolvamus, ſumma ope nitendum eſt, ut morbum jam naſcentem debellemus, atque hic quod de amore canebat Ovidius, nobis etiam monere liceat de malo ſane graviori;

Principiis obſta: ſero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras *.

In hunc igitur finem nervos intendere debemus, ut quam citiſſime inflammatio reſolvatur: remedia hinc omnia antiphlogiſtica uſurpanda ſunt; ſanguis magna copia ſubito, vel et uſque ad prima leipothymiae ſigna, e vena jugulari pleno rivo detrahatur; ſic enim optime ſolvitur inflammatio, lenitur dolor, levatur reſpiratio, tollitur delirium: potus interim aquoſi, diluentis, larga copia corpori ingeratur, ut denſitas inflammatoria ſanguinis ſolvatur, atque fluiditas ei concilietur; huic etiam addantur molliſſima farinoſa, ut vaſa quam maxime laxentur. Si dolor ſemel lenitus iterum recurrat, iterum ad ſanguinis miſſionem, remedium certe praeſtantiſſimum, recurrendum eſt: cataplaſmata reſolventia, detergentia, pulcherrimum etiam praeſtant effectum; neque negligendae ſunt cucurbitae, quae impetum

* De remed. amor. lib. 1.

impetum ſanguinis a parte affecta revellendo, multum ad reſolutionem exoptatam conferre valent: clyſmata mollia, laxantia, qualia ex decocto malv. ſemin. lin. talibuſque fieri ſolent, addito ſalis nitri pauxillo, ob vicinitatem coli multum hic proſunt; nam fibrae rigidae exinde molliores, et laxiores deveniunt, et minus aegre diſtractionem patiuntur: omnia interim acria, ſtimulantia, vel cardiaca ſedulo vitanda ſunt; et omne id quodcunque febris vim intendere poſſit: victus ſit levis, tenuis, et refrigerans; lactis ſerum, decocta farinoſa, ptiſanae hordeaceae, fructus maturi cocti, optime huc conveniunt; atque cura ſit, ut parva copia ſimul, repetitis ſaepe vicibus, aſſumatur: potus ſit aquoſus, diluens, et leviter aceſcens; ſuccus aurantiorum, limonum, ceraſorum, et ſimilium, magna copia aquae temperati, addito ſpir. minder. potum praebent gratum ſimul et aptum.

Hisce remediis ſi cedat inflammatio, ex critica quadam evacuatione, ſymptomatibus omnibus ſimul levatis, facile cognoſci poteſt; et tunc fere nihil agendum, niſi ut attendamus ad evacuationes quibus utitur natura ad materiem morbi eliminandam, atque his promovendis animum intendamus, memores moniti Hippocratis, Ἃ δεῖ ἄγειν, ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ, ταύτῃ ἄγειν, διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων.*

Si omni artis molimine non prohiberi poteſt, quin in ſuppurationem abeat inflammatio, tunc ſedulo obſervandum, an pus in thorace, an autem in abdomine, colligatur; ſi

* Hippoc. aph. 21. ſect. 1.

in thorace, manu chirurgi ſtatim in cavitatem pectoris incidendum, ut collectio puris foras inde educatur: medicamenta interim expectorantia propinanda, ut materies purulenta, poſt paracenteſim reſidua, vel nova forſan collecta, per ſputum rejiciatur, praeſertim ſi natura ipſa prius monſtraverit viam.

Si autem pus in abdominis cavum effluxerit, de aegro fere conclamatum eſt, nulla enim datur porta qua exeat: mala quae inde neceſſario ſequuntur a Boerhaavio ſic enarrantur, "Ubi vero ſuppurato diaphragmate prius inflam-
"mato, abſceſſus in cava abdominis ruptum ſuum pus evo-
"mit, fit collectio ejus in abdomine, aggeſtio, putrefactio,
"tumor, viſcerum exeſio, tabes miſerrima, mors;" * atque ſtatim poſtea addit, "Eſtque totum hoc malum inſu-
"perabile licet cognitum †." Quamvis autem aeger in vitae diſcrimine verſatur, nihil, quod ars efficere valet, omittendum eſt, ut malum, curatu licet forſan impoſſibile, quam maxime ſaltem extenuetur; antiſepticis igitur dictis remediis arcenda eſt, quantum fieri poteſt, putrefactio; atque praeterea totis viribus innitendum, ut pus abſorptum ad inteſtina ope medicamentorum catharticorum alliciatur, ſicque e corpore eliminetur. Hiſce fruſtra tentatis remediis, aeger febre hectica lente marceſcet, donec tandem ſpiritus ſuus tenues avolet in auras, nam,

Non eſt in medico ſemper relevetur ut aeger;
Interdum docta plus valet arte malum.

* Boerh. aph. §. 912.
† Boerh. aph. §. 913.

F I N I S.